

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ПРОЦЕС РЕАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ПРАКТИКИ

У статті досліджено академічну мобільність як фактор покращення мовної практики та реальний навчальний процес, під час якого мовні стратегії отримують найбільш ефективне випробування. Зазначається, що запровадження стратегій розвитку академічної мобільності є одним з пріоритетних завдань національної політики провідних країн світу.

Ключові слова: академічна мобільність, освітній простір, мовна практика.

XXI століття характеризується розвитком глобалізації та інтеграції у сфері методологічних засад у викладанні іноземної мови. Поглиблюються міжнародні відносини у сфері освіти. Процес міжнародного обміну «носіям знань» отримав назву «міжнародна академічна мобільність». Попри бурхливий розвиток інформаційних технологій зв'язку, основним способом «постачання» знань через кордон є переміщення студентів та викладачів. Перед вищою освітою постало нове завдання: підготовка професійних кадрів, які зможуть ефективно працювати в умовах модернізації вищої школи, яка спрямована на підвищення якості, ефективності освіти.

Метою дослідження є аналіз академічної мобільності як можливості практикування під час навчання у вищих освітніх закладах (на прикладі співпраці університету імені Михайла Драгоманова із м. Братислави Словацької республіки), що сприяє підготовці висококваліфікованих спеціалістів, які були б готові до усного спілкування на професійні теми та складання документів іноземною мовою, тобто вести ділове спілкування з партнерами.

Проходження практики для студентів у країні, мову якої опановують, розробка програм їх перебування за кордоном у процесі одержання вищої освіти залишаються недостатньо розвинені через їх високу вартість. Саме відкритий освітній простір сприятиме мобільності студентів як можливості обрання найкращих варіантів навчання.

Ще давньогрецькі мислителі (Геракліт, Демократ та Платон) виявили діалектичний зв'язок: нова практика, вступаючи в протиріччя з існуючими теоретичними поглядами, призводить до їх перегляду та зміни у відповідності до даних реалій. Перебуваючи на рубежі нового тисячоліття, ми з цілковитою впевненістю можемо сказати, що не усяке наукове знання приймається практикою, щоб «дійти до реальності», бути прийнятим наукове знання повинне відповідати цілій низці вимог. По-перше, воно повинне відповідати гармонійно розвиненій особистості педагога-творця та попиту на практичну діяльність, по-друге, набути в ході свого розвитку необхідну чіткість, доказовість, а по-третє, воно повинне бути викладеним достатньо популярно й містити доступну вчителям частину: методичні рекомендації, проекти, розробки. Якщо ці умови не збережені, наукові рекомендації будуть відхилені практикою як дещо чужорідне. Лише зустрічний підхід науки та практики може забезпечити загальний успіх. Сучасна вища школа очікує від науки таких інновацій, введення яких дозволить удосконалити систему практичної апробації наукових досягнень та педагогічної практики, зміни характеру роботи вчителя, підвищення його творчого рівня, а відповідно й ефективності результатів діяльності.

Як педагогічна категорія «практика» є складовою навчального процесу, ціллю якого є навчити студентів та всіх тих, хто вчиться, творчо застосовувати в педагогічній діяльності науково-педагогічні знання та практичні навички, отримані при вивченні психолого-педагогічних та спеціальних дисциплін, сприяти розвитку в майбутніх вчителів інтересу до професійної діяльності.

У багатьох країнах спостерігається тенденція до урізноманітнення іноземних мов, запропонованих для вивчення в шкільній і вищій освіті, хоча в Україні, як і у Франції та Німеччині, пріоритет має англійська мова як найбільш поширена мова світу, мова міжнародного спілкування, а у Великій Британії – французька мова (з історичних та географічних причин).

Ураховуючи сучасні вимоги розвитку українського суспільства, а також економічні та історичні умови, які обумовлюють ефективність навчання іноземних мов на сьогодні в Україні, потрібно звернути увагу на те, що для оволодіння іноземною мовою необхідно мати не тільки достатній для вивчення академічний час та використовувати найсучасніші методики викладання, але й мати можливість постійно тренуватися (практикуватися) під час навчання у вищих закладах освіти, що має сприяти підготовці висококваліфікованих спеціалістів, які були б готові до усного спілкування на професійні теми та складання документів іноземною мовою, тобто вести ділове спілкування з партнерами. Українські студенти вбачають у іноземній мові також засіб отримання, розширення та поглиблення системних знань із спеціальності, тобто засіб самостійного підвищення своєї кваліфікації. Таким чином, існує потреба в ефективному, послідовному й обов'язковому навчанні іноземних мов як у школах, так і у вищих навчальних закладах України [4; 97].

Становлення та зміцнення української держави, її народу як політичної нації, побудова демократичного суспільства потребує розширення освітнього простору, створення якісно нових умов навчання та виховання, забезпечення інтелектуального, духовного, культурного розвитку особистості. В умовах розбудови незалежної України виникає потреба у фахівцях із знанням іноземних мов. Це зумовлено розширенням і зміцненням міжнародних зв'язків, необхідністю ознайомлення із світовою культурою, потребою освоєння науково-технічного прогресу, розширенням ділових і особистих контактів. Якісні зміни характеру міжнародних зв'язків нашої держави, інтернаціоналізація всіх сфер суспільного життя роблять іноземну мову нагальною потребою в практичній та інтелектуальній діяльності людини. Вона стає дійсним чинником соціального, науково-технічного й загальнокультурного прогресу суспільства й вагомим засобом міжнародної інтеграції. Це підвищує статус іноземної мови як загальноосвітнього шкільного та фахового навчального предмета. Оскільки іноземна мова є елементом культури народу – носія даної мови й засобом передачі її іншим, то вона відкриває учням безпосередній доступ до величезного духовного багатства інших народів, підвищує рівень їх гуманітарної освіти.

Для максимального розвитку комунікативних здібностей спеціальними прийомами створюють умови реального спілкування для того, щоб той, хто навчається, міг не тільки розуміти кимось створені тексти, але й створювати й породжувати мову; стимулюється практика спілкування з носіями мови, упроваджуються програми короткострокових відвідин із метою навчання і спілкування безпосередньо в країні мови, що вивчається.

Підкреслимо, слідом за фахівцями, що для досягнення мети комунікації «мови повинні вивчатися в нерозривній єдності з світом і культурою народів, що говорять на цих мовах. Навчити людей спілкуватися – це важке завдання, ускладнене ще й тим, що спілкування – це не просто вербальний процес. Його ефективність, окрім знання мови, залежить від безлічі чинників: умов і культури спілкування, правил етикету, знання невербальних засобів спілкування (міміки, жестів та ін.), наявності глибоких фонових знань і багато чого іншого. Знати значення слів і правила граматики недостатньо для того, щоб активно користуватися мовою як засобом спілкування. Необхідно знати якомога глибше світ мови» [8, 15].

Цих правил завжди дотримувалися в практиці навчання іноземної мови у ВНЗ, в спецшколах, де було вивчення іноземної літератури, запрошення для викладання носіїв мови, організація короткострокових поїздок у країну, усілякі методи, у тому числі позанавчальної діяльності, знайомство з культурою країни мови, що вивчається. У тому ж напрямі діють сьогодні нові навчальні інституції.

Витончені методики й педагогічні хитрування, використовували для навчання іноземної мови, ефективно замінюються природним прийомом – безпосереднім спілкуванням під час перебування в країні мови, що вивчається.

Під час спілкування безпосередньо в країні мови, що вивчається, комунікація відбувається в контексті культури того народу, мову якого вивчає той, хто приїхав. Саме тому поступово відбувається й поглиблення знання мови, й освоєння культурних норм і зразків.

Для інтерпретації цих матеріалів ми звернулися до згаданих вище робіт А. Шютца, де розглядається типова ситуація «чужого», прагнучого зрозуміти й освоїти культурні зразки соціальної групи (у тому числі іншомовної), з якою він хоче зближуватися. Саме при тривалому безпосередньому спілкуванні в країні перебування відбувається оволодіння особливостями мови, адже використовуються додаткові смислові навантаження, політичні, культурні, історичні коннотації мови. Мимовільно й природно відбувається засвоєння реалій, необхідних для правильного розуміння явищ і фактів, що належать до повсякденної дійсності. У результаті через певний термін – від декількох місяців до півтора року приходить відносно вільне оволодіння мовою [9; 93].

Представлена картина того, як вивчають іноземну мову й удосконалюють її в країні перебування, показала, що в ході спілкування відбувається знайомство й більш-менш глибоке вивчення світу носіїв мови, їх культури в широкому соціоетнографічному значенні слова, їх способу життя, менталітету.

Після проголошення незалежності та самостійності Україна вступила до світової співдружності. Вона є активним її членом і співпрацює з багатьма країнами, підтримуючи взаємовигідні партнерські відносини. Особливо це проявляється у співпраці з вузами-партнерами. Не став винятком і НПУ імені Михайла Драгоманова.

Питання міжнародної співпраці з успіхом розв'язується в процесі діяльності Університету. Це майже 50 країн світу, із якими підписані угоди про співпрацю. Це майже 100 університетів: педагогічний університет у Кракові, педагогічний університет у Варшаві, педагогічний університет у Едмонтоні (Канада), перший римський університет. Тісна співпраця розгортається з німецькими, китайськими, канадськими, американськими колегами. Філіал університету в Празі, у Чехії, приймає на навчання сьогодні вже більше як 300 студентів, де працює відповідальна й кваліфікована когорта викладачів [1; 74].

Три роки тому було підписано угоду про співпрацю між НПУ імені Михайла Драгоманова та Педагогічною академією в Кракові (Польща), яка передбачала обмін викладачами та студентами обох навчальних закладів. 19 лютого цього року група з десяти студентів 3-го та 4-го курсу Інституту іноземної філології прибула до Кракова з метою навчання протягом одного семестру в Педагогічній академії. Студенти обрали ті предмети, які дають змогу їм ближче познайомитися з мовою, літературою, історією й культурою Польщі. Підтримується також тісна співпраця університету імені Михайла Драгоманова із м. Братислави Словачької республіки.

Під час останнього візиту було укладено договір про взаємну наукову та фахову співпрацю в галузі спеціальної педагогіки та психології між Університетом Коменського, який був представлений педагогічним факультетом у особі декана – професора Ота Майзлана та ІКПП НПУ імені Михайла Драгоманова в особі директора Віктора Миколайовича Синьова. Метою договору є поглиблення й розширення міжнародної наукової співпраці в галузі спеціальної педагогіки та реалізація спільних науково-дослідницьких проектів, проведення спільних конференцій, семінарів, обмін викладачами та студентами. Договір також передбачає практичне застосування наукових досліджень у середовищі спеціальної педагогічної практики.

Отже, академічна мобільність стає невід'ємною складовою сучасної освіти й зростатиме надалі. Для України досягнення ефективної міжнародної академічної мобільності в контексті Болонського процесу реальне лише за умови створення продуктивної системи національної мобільності, визначення джерел фінансування та готовності до партнерства.

Список літератури:

1. **Тригубенко В.В.,** Нестеренко Л.С. Освіта і педагогічна думка в Києві за тисячу років: [навч. посібн.] / В.В. Тригубенко, Л.С.Нестеренко. – К.: ТОВ «Кадри», 2002. – 369 с.
2. **От 15-ти** и старше: Новое поколение образовательных технологий / [под общ. ред. А.В. Султановой]. – М., 2006. – 282 с. – (Издательская серия "Философия и педагогика самоопределения". – Вып. 7).
3. **Полат Е.С.** Метод проектов на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе/ Е.С. Полат. – 2000. – № 2, 3.
4. **Полат Е. С.** Обучение в сотрудничестве / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 1.
5. **Попов А.А.,** Проскуровская И.Д. Понятие образовательной задачи в контексте теории педагогики самоопределения / А.А. Попов, И.Д. Проскуровская // Образование XXI века / А.А. Попов, И.Д. Проскуровская. – Рига, 2002. – 117 с.
6. **Про поліпшення вивчення іноземних мов»** від 27 травня 1961 р. Пункт 10 постанови Ради Міністрів УРСР від 11 липня 1961 р. – N 980 "Про поліпшення вивчення іноземних мов в Українській РСР" (ЗП УРСР, 1961 р., N 7, ст. 90).
7. **Сепір Е.** Коммуникация // Вибрані праці з мовознавства і культурології / Е. Сепір. – Москва : Слово, 1993. – 185 с.
8. **Тер-Минасова С.Г.** Мова і міжкультурна комунікація / Г.С. Тер-Минасова. – Москва : Слово, 2000. – 258 с.
9. **Чередниченко Г.А.** Механізм соціокультурного відтворювання на прикладі середніх шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови / Г.А. Чередниченко // Освіта в соціокультурному відтворюванні: механізми і конфлікти / Г.А. Чередниченко. – М.: ІС РАН, 1994. – 141 с..

Н. Базиляк

АКАДЕМИЧЕСКАЯ МОБИЛЬНОСТЬ КАК ПРОЦЕСС РЕАЛИЗАЦИИ ЯЗЫКОВОЙ ПРАКТИКИ

В статье исследована академическая мобильность как фактор улучшения языковой практики и реальный учебный процесс, во время которого языковые стратегии подлежат наиболее эффективному испытанию. Утверждается, что внедрение стратегий развития академической мобильности есть одним из приоритетных заданий национальной политики ведущих стран мира.

Ключевые слова: академическая мобильность, образовательная деятельность, языковая практика.

N. Bazyliak

ACADEMIC MOBILITY AS A PROCESS OF LANGUAGE PRACTICE IMPLEMENTATION

The article examines academic mobility as a factor of improvement of language practice and real study process, during which language strategies are most efficiently tested. It is claimed that introducing strategies of development of academic mobility is one of primary tasks on national policy of developed countries.

Key words: academic mobility, educational process, language practice.